

SLIKE OSKAR
HERMAN

galerija waldinger
fakultetska 7, osijek
02/03/2013. – 24/03/2013.

Majka i kćer, 1972–1973.

ulje/platno

1035 x 1340 mm

inv. br. GKD-1

Galerija Klovićevi dvori, Zagreb

Susret u prirodi, 1970.
ulje/platno
890 x 1160 mm
inv. br. GKD-4
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Djevojka u prirodi s ogledalom, 1972.
ulje/platno
730 x 1010 mm
inv. br. GKD-3
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Dječaci, 1972-1973.
ulje/karton
595 x 495 mm
inv. br. GKD-33
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Oskar Herman, slikar praznine i melankolije

Jasmina Bavoľjak

Slikarski je put Oskara Hermana (1886. – 1974.) započeo prije stotinu godina. Kao osamnaestogodišnjak naslikao je iznenađujuće zrele slike (*Pejzaž iz okolice Zagreba*, 1904.; *Jelačićev trg*, 1905.), a odlaskom u München i studijem slikarstva, najprije u privatnoj školi Antona Ažbea, zatim na Akademiji, njegovo se rano djelo nerazdvojno povezuje s počecima jedne nove slikarske orijentacije, danas poznate kao minhenski krug ili *die kroatische Schule* (Josip Račić, Miroslav Kraljević, Vladimir Becić, Oskar Herman). Znameniti Ažbeov “princip kugle”, izražajna tonska konstrukcija, odlikuje podjednako Račićeve i Hermanove rane crteže (1905. – 1906.), a ono što Herman slika 1907. godine (*Djevojčica*, *Starac*, *Žena s rukama u krilu*) na tragu je istih formalno-stilskih težnji i realizacija koje je najprije razvio Račić, zatim Becić i Kraljević. Ipak, kako je to lijepo primijetio Igor Zidić, *treba pomirljivo priznati da su Račić, Becić i Kraljević bili bolji crtači od njega*. Moguće je dakle, s obzirom na tradicionalnu tipologiju koja se provlači kroz cijelu povijest umjetnosti i karakterizira slikare ili kao *crtače* ili kao *koloriste*, Hermana svrstati u ovu drugu grupu, kao umjetnika obuzetog bojom.

Počevši od 1909. godine Herman prolazi kroz najdublju preobrazbu svojeg duhovnoga slikarskog bića, koja je, zapravo, odredila sav njegov daljnji stvaralački put. Početni impuls ili presudan dodir bilo je slikarstvo Hansa von Maréesa, njemačkog

slikara iz 19. stoljeća, neshvaćenog i nepriznatog za života, opsjednutog težnjom da od umjetnosti stvori nešto trajno, s one strane svijeta percepcije, koji stvara djela prožeta dubokim ugođajem mistične tišine i filozofske distance. Ta spiritualna dimenzija pomiješana s melankolijom prožima i Hermanove slike i crteže nastale tijekom drugog desetljeća 20. stoljeća, ali i one iz idućih desetljeća, kada u korist svakodnevnih motiva popušta simbolistička imaginarnost legendi, idila ili arkadijskih sanjarija.

Točnije, ali posve uopćeno, postoje dvije linije Hermanova slikarstva. U nekim djelima dominira senzualna raskoš postignuta rasvjetljavanjem palete, kolorističkim bogatstvom i naglašenim impastima, a u drugima neodređena, tajanstvena praznina, napuštenost koja tiho struji tlom, uvlači se u krošnje stabala, ispire pročelja kuća, usamljuje ljude, uznemireno nabire oblake. Atmosfera usamljenosti, povučeniosti ili skrivenih, ali emocionalno toplih dodira, prožima i poslijeratne slike nastale u drugoj polovini četrdesetih i u prvoj polovini pedesetih godina. Ta “daleka vizija”, enigmatska i uznemirujuća, jest dubina, onaj univerzum unutrašnjega komu je Herman oduvijek težio i nastojao ga iznijeti u prvi plan, na površinu slike – najprije simbolistički, a zatim snagom čiste ekspresije. “Nastojao sam da kao slikar oblikujem ono što sam gledao unutrašnjom vizijom”, kaže Herman. Sredinom pedesetih nastaju prvi sintetički pejzaži u okružju čiste ekspresije. Nakon toga, tijekom sljedećih desetljeća, nastupa najplodnije Hermanovo razdoblje u komu se vrtoglavo izmjenjuju ulja, gvaševi i tempere. U uljima dominiraju

imaginarni krajolici čija je vidljivost ostvarena isključivo intenzitetom boje, gustim nanosima njezine materije, naglašenim potezima kista i prigušene ekspresivnosti. U gvaševima su pretežno ljudski likovi: jedan, dva, tri – najčešće samo glave: en face, profil, poluprofil, ali i poprsja i torza – na stotine njih, snažno konturiranih, intenzivno kolorističkih ili, naprotiv, gotovo monokromnih. Iz njih izbijaju samoća i samotnička čežnja, zdvojnost i sjeta, neopisivo sugestivna praznina svijeta.

Oslobađanje od racionalizma i inzistiranje na interpretativnoj slobodi i reduciranoj formi dovode do toga da mu rješenja djeluju gotovo infantilno i naivno, a zapravo su primarno *temeljna*.

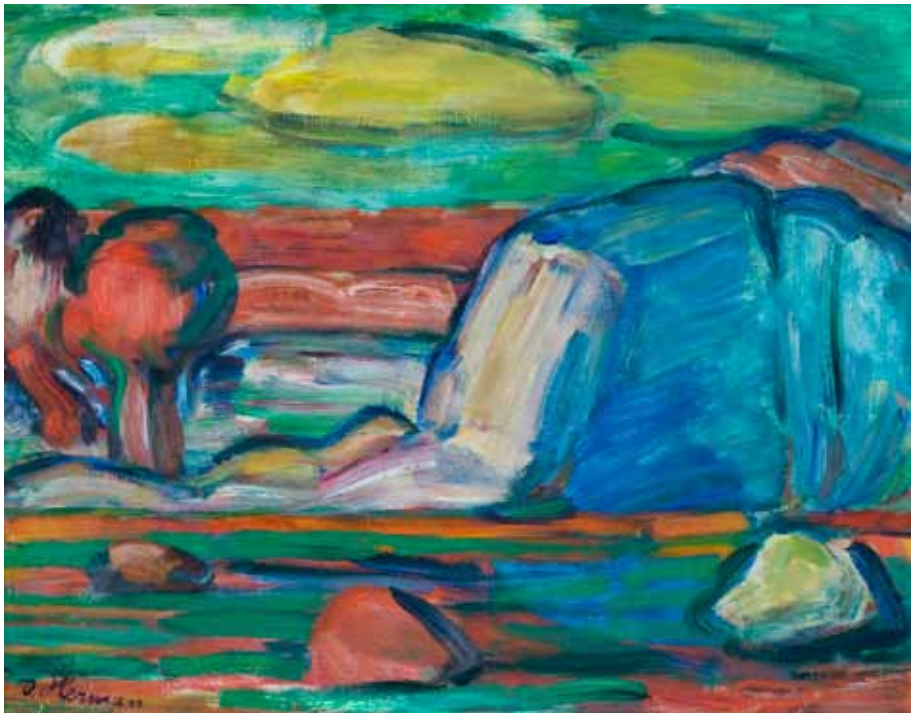
Slikanje postaje stanoviti oblik procesualnosti, neprestano djelovanje u kome pojedinačno ostvarenje pada u drugi plan; primarno je slikanje kao ekstaza, potpuno sjedinjenje slikara i slikarstva. Samoća, praznina, pasivnost, nelagoda i tjeskoba, koji su tako prisutni u svim njegovim djelima, gotovo kao nekakvi stereotipi, mogu ga na neki način imenovati *vječnim Židom hrvatskog slikarstva*.

I u tom svom stalnom traganju za istinom, kada Herman slika *Tugu* (1974.), svoje posljednje djelo, dijeli ga svega pet-šest godina od pojave neoekspresionizma koji se tako bombastično pojavio na europskoj i američkoj likovnoj sceni i u čijem se društvu nije našao, kao jedan od iskonskih ako ne i najvažnijih ali preuranjenih protagonista.

Žena pred ogledalom, 1946.
ulje/platno
1110 x 810 mm
inv. br. GKD-2
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Pejzaž s plavom stijenom, 1965.
ulje/platno
620 x 800 mm
inv. br. GKD-6
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Dječak s bijelom kapom
(Autoportret), 1959.
ulje/platno
334 x 235 mm
inv. br. GKD-9
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb

Sivi poluakt
tempera/papir
553 x 444 mm
inv. br. GKD-194
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Plavi i žuti akt, 1967.
gvaš/tanki papir
405 x 305 mm
inv. br. GKD-188
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Udovice, 1968.
tempera/papir
320 x 493 mm
inv. br. GKD-43
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Tuga, 1974.
tempera/papir
380 x 471 mm
inv. br. GKD-25
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

Crvenokosa djevojka – Justina, 1966–1967.
ulje/platno
880 x 645 mm
inv. br. GKD-8
Galerija Klovičevi dvori, Zagreb

DJETINJSTVO

Oskar Herman rođen je u Zagrebu, 17. ožujka 1886. , od oca Danijela i majke Jozefine Hermann, koja umire kad su mu bile četiri godine. Imao je tri sestre i jednog brata. Godine

1894. godine propada posao njegovog oca Danijela što uzrokuje probleme u obitelji. Oskar četrdesetih godina prošlog stoljeća krati obiteljsko prezime Hermann u Herman.

ŠKOLOVANJE

Godine 1892. Oskar upisuje donjogradsku nižu pučku dječjačku školu i u razredu je s Josipom Račićem. Nakon četiri godine prelazi u gornjogradsku gimnaziju. Poslije upisuje višu trgovačku školu jer otac Danijel želi da Oskar postane trgovac, no 1903. Oskar maturira i odlučuje postati slikar, napušta obiteljski dom i upisuje slikarsku školu Konrada Filipa.

STUDIJ U MÜNCHENU

Godine 1904. Oskar Herman se seli u München, nakon što dobiva stipendiju Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade u Zagrebu.

München je u to vrijeme, na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće, postao snažno likovno središte, a naročito sjeverni dio grada Schwabing, noseći epitet “posebno stanje uma” zbog brojnih kulturnjaka koji su tamo radili. Među njima je bio i Oskar Herman koji, nakon priprema u slikarskoj školi Antona Ažbea, upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Münchenu. Upisuje se u crtačku

klasu prof. Johanna Hartericha. Prijateljuje s Josipom Račićem i Romanom Kramsztykom, koji također tamo studiraju.

U to vrijeme u Münchenu dominira *Jugendstil*, djeluju i slikarske grupe drukčijih usmjerenja, primjerice *Die Scholle*, *Die Phalanx* i *Neu-Dachau*. Oskar Herman prihvaća teze Juliusa Meier-Graefea o nedjeljivom jedinstvu prošlosti i živoga suvremenog slikarstva.

Hugo Freiherr von Habermann, u to doba predsjednik minhenske secesije, postaje mu 1905. novim profesorom. Tijekom zimskog semestra 1905./1906. zajedno sa R. Kramsztykom i H. Höferom iznajmljuje atelje u Hiltenspergestrasse 10, kamo zalaze i ostali budući članovi *minhenskog kruga*, osobito J. Račić. Od 1907. do 1910. godine, kad završava studij na Akademiji likovnih umjetnosti u Münchenu, polazije i slikarske klase prof. Karla Rauppa i Petera Halma.

PRVA SAMOSTALNA IZLOŽBA 1908. U ZAGREBU

Oskar Herman samostalno izlaže u dvorani Obrtne škole 17 radova, te je prvi od članova *minhenskog kruga* koji je izlagao u Zagrebu.

MINHENSKA NOVA SECESIJA

1909. prijelomna je godina u Hermanovu slikarstvu. Traži vlastiti likovni jezik, a u tome mu pomaže slikarstvo Hansa von Maréesa (1839. – 1879.), kojemu je te, 1909. u Münchenu priređena retrospektivna izložba. To je i trenutak kad upoznaje Juliusa Meier-Graefea, jednog od najutjecajnijih promicatelja suvremene umjetnosti u Njemačkoj toga doba. Rezultat poznanstva je Hermanovo dugogodišnje kopiranje dvaju Maréesovih slika. Godine 1911. putuje u Beč, a 1912. putuje u Švicarsku, Belgiju i Veliku Britaniju (London) gdje posjećuje izložbe.

Na Hermana ne djeluje umjetnost *Plavog jahača*, koja je u to vrijeme djelovala u Münchenu. Njegova vizija umjetnosti jest ona kontinuiteta, ne drastičnih lomova.

Godine 1914. sudjeluje na prvoj izložbi *Minhenske nove secesije*, koja se zalaže za najbolju tradiciju minhenske umjetnosti i spomenuti kontinuitet, a time su i slikarska orijentacija i status Oskara Hermana u toj sredini prihvaćeni i potvrđeni.

VOJNI ROK U ZAGREBU

Započinje Prvi svjetski rat (1914.) te se Herman vraća u Zagreb. Kao ograničeno sposoban, upućen je 1915. u zagrebačku kasarnu, gdje je 1918. završio vojni rok. U Zagrebu radi nekoliko portreta i ponovno odlazi u München.

SAMOSTALNE IZLOŽBE U MÜNCHENU

Nalazi stan i atelje u Schellingstrasse 19, gdje će provesti idućih petnaest godina. Od 1919. kontinuirano izlaže s *Minhenskom novom secesijom*. Te godine otvara i samostalnu izložbu u u poznatoj minhenskoj galeriji "Thannhauser". Godine 1920. na izložbi *Minhenske nove secesije* Herman prvi put izlaže akvarele, a 1921. ponovno priređuje samostalnu izložbu u galeriji "Thannhauser".

Herman se afirmira, izlaže po ostalim gradovima Njemačke, te postaje član minhenskog sindikalnog udruženja likovnih umjetnika.

U Zagrebu 1922. traži domovnicu, a 1924. mu umire otac i on na kraće vrijeme dolazi u Zagreb i Beograd. Nakon toga putuje u Pariz i Provansu, 1927. opet u Pariz, a potom 1928. putuje na Azurnu obalu. U Münchenu je do 1933., kada Hitler dolazi na vlast u Njemačkoj.

U ZAGREBU 1933. – 1941.

Povratak u Zagreb bio je Oskaru Hermanu korjenito prijeloman. S minhenskom slikarskom kulturom ne uklapa se u aktualne zagrebačke trendove, pa kad 1934. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu priređuje samostalnu izložbu, likovna kritika ga ne razumije i negativno piše o njegovu slikarstvu. Izlaže s *Grupom trojice*, koja se 1937. pretopila u *Grupu hrvatskih umjetnika*. Živi u teškim materijalnim prilikama.

FERRAMONTI-TARSIA

Počinje rat i Oskar Herman se sklanja najprije u Karlovac, potom u Ljubljanu, koju

1942. mora napustiti te samostalno, izvan transporta, putuje s uputnicom za logor na jug Italije, u Kalabriju, u Ferramonti-Tarsia, gdje je zatočen do siječnja 1944. godine. Crta i slika akvarele.

POSLIJERATNO RAZDOBLJE

Talijani raspuštaju logor, a Herman se priključuje NOP-u, te kao partizan odlazi u Apuliju, a potom je u koloniji umjetnika-partizana u Cozzanu. Slika pejzaže u tehnici ulja na platnu.

Godine 1944. dolazi u Split, gdje je dodijeljen Prosvjetnom odjelu Oblasnog NOO-a i tako organizira izložbe umjetnika-partizana.

Po završetku rata, 1945., Oskar Herman se vraća u Zagreb, u svoj stan-atelje u Martićevoj 14b/IV, u komu je živio i radio od 1937. do rata, te kasnije do svoje smrti.

Kustos je Moderne galerije u Zagrebu od 1945. do umirovljenja 1949.

Godine 1946. sudjeluje na UNESCO-voj izložbi u Parizu, a 1947. na velikoj izložbi *Slikarstvo i kiparstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. stoljeća*. Ženi se s Mirom Svježić.

JAZU 1952. organizira izložbu *Račić-Kraljević-Becić-Herman* u Ljubljani, a 1954. priređena mu je velika retrospektivna izložba u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, kojom se potvrđuje njegova vrijednost, a još više retrospektivnom izložbom u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1971. godine.

Godine 1955. nagrađen je *Nagradom grada Zagreba*, a 1960. odlikovan *Ordenom zasluga za narod I. reda*.

Godine 1960. izdavačko poduzeće Naprijed tiska mu mapu 8 *serigrafija*, a 1961., u ediciji “Mala likovna biblioteka”, monografiju (izbor i predgovor: Boris Kelemen). Posthumno mu Grafički zavod Hrvatske objavljuje 1978. veliku monografiju autora Borisa Kelemena i Grge Gamulina.

Godine 1966. nagrađen je za životno djelo nagradom iz fonda “Vladimir Nazor”. Na II. trijenalu jugoslavenskog crteža u Somboru 1971. dobiva prvu nagradu.

11. siječnja 1974. pretrpio je moždani udar slikajući, prevezen je u Vojnu bolnicu, gdje je 18. siječnja preminuo. Pokopan je u obiteljskoj grobnici na Mirogoju.

1. **Majka i kćer**, 1972-1973.
ulje/platno
1035 x 1340 mm
inv. br. GKD-1
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
2. **Žena pred ogledalom**, 1946.
ulje/platno
1110 x 810 mm
inv. br. GKD-2
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
3. **Djevojka u prirodi s ogledalom**, 1972.
ulje/platno
730 x 1010 mm
inv. br. GKD-3
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
4. **Susret u prirodi**, 1970.
ulje/platno
890 x 1160 mm
inv. br. GKD-4
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
5. **U razgovoru**, 1970.
ulje/platno
950 x 700 mm
inv. br. GKD-5
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
6. **Pejzaž s plavom stijenom**, 1965.
ulje/platno
620 x 800 mm
inv. br. GKD-6
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
7. **Crvenokosa djevojka – Justina**, 1966-1967.
ulje/platno
880 x 645 mm
inv. br. GKD-8
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
8. **Dječak s bijelom kapom (Autoportret)**, 1959.
ulje/platno
334 x 235 mm
inv. br. GKD-9
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
9. **More i bregovi**, 1970.
ulje/platno
535 x 875 mm
inv. br. GKD-10
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
10. **Djevojčica s bijelom kopicom**, 1965.
akvarel, tempera/papir
265 x 220 mm
inv. br. GKD-12
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
11. **Žena s rukom**, 1964.
tempera/papir
650 x 490 mm
inv. br. GKD-21
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
12. **Tuga**, 1974.
tempera/papir
380 x 471 mm
inv. br. GKD-25
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
13. **Lik s crvenim cvijetom**, 1974.
ulje, tempera/šperploča
455 x 230 mm
inv. br. GKD-26
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
14. **Poluakt djevojke**, 1973-1974.
ulje/šperploča
340 x 270 mm
inv. br. GKD-28
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
15. **Pejzaž sa žutom kućom**, 1969.
tempera/papir
500 x 696 mm
inv. br. GKD-30
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
16. **Dječaci**, 1972-1973.
ulje/karton
595 x 495 mm
inv. br. GKD-33
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb

17. **Rastanak**, 1969.
tempera/papir
385 x 212 mm
inv. br. GKD-35
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
18. **Udovice**, 1968.
tempera/papir
320 x 493 mm
inv. br. GKD-43
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
19. **Čovjek**, 1956.
tempera/papir
461 x 367 mm
inv. br. GKD-53
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
20. **Studija za lice čovjeka**, 1964.
tempera/papir
380 x 335 mm
inv. br. GKD-79
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
21. **Dvije žene u razgovoru**, 1964.
tempera/papir
325 x 475 mm
inv. br. GKD-80
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
22. **Maska**, 1967.
tempera/papir
346 x 327 mm
inv. br. GKD-91
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
23. **Poprsje djevojke**, 1966-1967.
tempera/papir
396 x 293 mm
inv. br. GKD-95
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
24. **Velika glava žene**, 1966.
gvaš/papir
640 x 505 mm
inv. br. GKD-122
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
25. **Glava žene u profilu**, 1968.
akvarel/papir
300 x 360 mm
inv. br. GKD-128
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
26. **Poprsje žene II (Djevojka u sivom)**
gvaš/papir
440 x 325 mm
inv. br. GKD-130
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
27. **Plavi i žuti akt**, 1967.
gvaš/tanki papir
405 x 305 mm
inv. br. GKD-188
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
28. **Sivi poluakt**
tempera/papir
553 x 444 mm
inv. br. GKD-194
Galerija Klovićevi dvori, Zagreb

ORGANIZACIJA IZLOŽBE /
EXHIBITION ORGANIZER
Gradske galerije Osijek
/Osijek City Galleries/
Fakultetska 7, HR-31000 Osijek
T +385(0)31/320-980
+385(0)31/320-981
F +385(0)31/320-978

o.d. ravnateljica / Director
Ljerka Hedl

Kustosica izložbe / Exhibition Curator
Marina Viculin

Postav izložbe / Exhibition set-up
Marina Viculin

Tehnički postav / Technical set-up
Dražen Budimir

IZLOŽBENI PROSTOR / EXHIBITION
VENUE

Galerija Waldinger
/Waldinger Gallery/
Fakultetska 7, HR-31000 Osijek
09. 03. – 25. 03. 2012.

KATALOG / CATALOGUE
Nakladnik / Publisher
Gradske galerije Osijek

Za nakladnika / Represented by
Ljerka Hedl

Urednica / Editor
Marina Viculin

Predgovor / Catalogue foreword
Jasmina Bavoljak

Prijevod / Translation
Milena Benini

Oblikovanje i prijelom / Design and
layout
*pinhead — Igor Kuduz

Tisak / Printed by
Grafika d.o.o.

Naklada / Copies
300

Izložba je realizirana sredstvima
Grada Osijeka i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske. /
The exhibition has been produced
with the financial support of the City
of Osijek and the Ministry of Culture
of the Republic of Croatia.